

Hyönteisten puremat ja pistokset

Lentävien hyönteisten puremat ja pistokset voivat aiheuttaa iho-oireita ja yliherkkyysoireita. Puremista ja pistoista aiheutuneiden reaktioiden voimakkuus vaihtelee. Oireita voi lievittää itsehoidolla.

Yleistä

Hyönteisen purema tai pisto aiheuttaa usein puremakohtaan iholla näkyvän punoittavan ja ihosta koholla oleva paukaman. Purema- tai pistokohdan keskellä voi olla pieni verenpurkauma. Suomessa hyönteisten pistot ja puremat ovat yleensä ihmiselle vaarattomia.

Oireet

Hyttysen pisto

Valtaosa ihmisistä herkistyy hyttysen pistoille. Piston jälkeen iholle pistokohtaan voi ilmestyä nokkospaukama, joka häviää parissa tunnissa itsestään. Viivästyneessä reaktiossa kutiseva näppy ilmestyy muutaman tunnin kuluttua ja voi kestää useita päiviä. Hyttyspistosta aiheutuneet vakavat allergiset reaktiot ovat harvinaisia. Suomalaiset hyttyset voivat levittää tauteja, kuten jänisruttoa. Hyttysiltä voi suojautua hyttyskarkotteilla.

Mäkärän ja polttiaisen purema

Mäkärän puremasta aiheutuu pieni ihonalainen verenpurkauma, jonka ympärille muodostuu punainen ja hieman turvonnut alue. Polttiaisen aiheuttamaa parin millimetrin kokoista puremakohtaa voi poltella voimakkaasti. Mäkäret ja polttiaiset purevat herkästi myös vaatteiden alta. Yliherkkyyttä puremille esiintyy harvoin. Mäkäret voivat levittää jänisruttoa.

Paarman purema

Paarman purema aiheuttaa usein laajan turvonneen paukaman, jonka keskellä on vetistä näppyä. Pureman seurauksena voi esiintyä allergisia reaktioita, kuten nokkosihottumaa ja laaja-alaista turvotusta. Myös vakavat allergiset reaktiot ovat mahdollisia. Paarmat voivat levittää jänisruttoa.

Hirvikärpäsen purema

Hirvikärpäset lentävät loppukesällä ja syksyllä alueilla, joissa hirvet oleskelevat. Kärpäset hakeutuvat pääasiassa hiuspohjaan ja vaatteiden alle. Hirvikärpäselä herkistyneille tulee puremakohtaan

punoittavia pieniä kyhmyjä, joiden paraneminen voi kestää viikkoja. Hirvikärpänen ei levitä ihmisiin tarttuvia tauteja.

Ampiaisen, mehiläisen tai kimalaisen pisto

Ampiaisen ja mehiläisen pisto aiheuttaa myrkkyyreaktiona kivuliaan paikallisen punoituksen ja turvotuksen. Allergisen reaktion seurauksena pistokohtaan ja sen ympärille ilmaantuu turvotusta ja nokkosihottuman kaltaisia paukamia. Voimakkaissa reaktioissa iho-oireita voi olla laajalla alueella.

Ampiaisen tai mehiläisen pisto voi aiheuttaa hengenvaarallisen allergisen reaktion (anafylaksian), johon liittyy verenpaineen laskua, huonovointisuutta ja pahimmassa tapauksessa tajuttomuus. Ampiaisen ja mehiläisen pistoille voi herkistyä niin, että seuraavan piston aiheuttama reaktio on arvaamaton. Ampiaisen pistolle herkistyneet eivät tavallisesti reagoi voimakkaasti mehiläisen pistolle ja päinvastoin. Kimalaisen pistosta aiheutuvat allergiset reaktiot ovat erittäin harvinaisia. Hyttyskarkotteet eivät tehoa ampiaisiin tai mehiläisiin.

Itsehoito

Hyönteisten puremien ja pistojen itsehoito

Hyönteisten puremien ja pistojen aiheuttamia reaktioita voi hoitaa apteekista ilman reseptiä saatavilla valmisteilla. Oireita helpottavat suun kautta otettava antihistamiini ja iholle levitettävä hydrokortisoni- tai antihistamiinivoide. Apteekin henkilökunta auttaa tarvittaessa oikean tuotteen valinnassa.

Pistojen ja puremien aiheuttamaa kipua ja kutinaa voi lievittää myös kylmäkääreillä.

Ampiaisen ja mehiläisen piston itsehoito

Ihoon mahdollisesti jäänyt piikki kannattaa poistaa heti. Pistoskohtaan voi laittaa kylmän kääreen tai kylmäpussin kivun lievittämiseksi. Raaja tai kehonosa, jossa pistokohta on, asetetaan lepoon myrkyn leviämisen estämiseksi. Ampiaisen tai mehiläisen pistosta aiheutunutta reaktiota voi hoitaa antihistamiinilla tai kortisonitableteilla.

Voimakkaiden yliherkkyysoireiden hoito ja ennaltaehkäisy

Hyönteisten puremista tai pistoista aiheutuneita voimakkaita allergisia reaktioita voidaan hoitaa antihistamiinin lisäksi kortisonitableteilla. Apteekista ilman reseptiä on saatavilla esimerkiksi Kyypakkaus® tai Ampikyy®.

Vakavien yliherkkyysoireiden jälkeen on tärkeää ennaltaehkäistä uusia vakavia reaktioita välttelemällä reaktion aiheuttajaa. Jos sinulle on määrätty vakavien reaktioiden varalle adrenaliiniruisku (Jext- tai EpiPen-autoinjektori), pidä se aina mukanasasi. Käyttövalmiin adrenaliiniruiskun sisältämä adrenaliini tulee pistää viivytyksettä reiden (tai olkavarren) lihakseen

pakkauksen ohjeen mukaan. Ruiskun turhasta käytöstä ei ole muuta haittaa, kuin nopeutunut pulssi parinkymmenen minuutin ajaksi.

Vakavista allergioista kärsivän kannattaa pitää mukanaan SOS-passia, johon allergiat on merkitty.

Milloin yhteys terveydenhuollon ammattilaiseen?

Terveydenhuollon ammattilaiseen on syytä olla yhteydessä, jos

- suun tai kaulan alueella on yksittäisen pisto tai purema
- missä tahansa kehon osassa on useita pistoja
- itsehoidosta ei ole riittävästi apua tai oireet pahenevat.
- purema- tai pistokohta tulehtuu (kuumotuksen, punoituksen ja turvotuksen lisääntyminen)

Jos hyönteisen piston tai pureman jälkeen ilmaantuu hengitysvaikeuksia, nielun ja kaulan alueen turvotusta tai jos kasvojen ja kaulan alueella on useita pistoja, on hoitoon hakeuduttava **heti**.

Aiheeseen liittyvää

- Lentävien hyönteisten pistot ja puremat (Terveyskirjasto.fi)
https://www.terveyskirjasto.fi/terveyskirjasto/tk.koti?p_artikkeli=dlk00225
- Myrkylliset puremat tai pistot (Terveyskirjasto.fi)
https://www.terveyskirjasto.fi/terveyskirjasto/tk.koti?p_artikkeli=mat00216
- Pistäiset pähkinänkuoressa-video (Terveyskirjasto)
https://www.terveyskirjasto.fi/terveyskirjasto/tk.koti?p_artikkeli=tkv00017
- Pistäisen piston itsehoito-video (Terveyskirjasto.fi)
https://www.terveyskirjasto.fi/terveyskirjasto/tk.koti?p_artikkeli=tkv00018

Yhteistyössä mukana:

DUODECIM
TERVEYSKIRJASTO

Versio 2.0 12.2.2021